

STICHTING DEFENCE FOR CHILDREN INTERNATIONAL NEDERLAND

wereldwijd actief voor rechten van kinderen

Amsterdam, 24 augustus 2005

Hoogbegaafd kind heeft recht op passend onderwijs

Vandaag buigt de voorzieningenrechter zich over de vraag of de hoogbegaafde 12-jarige Anand van Zelderen recht heeft op passend onderwijs en financiële bijstand om dit onderwijs te volgen. De Gemeente Emmen heeft per 26 juli 2005 de vervoersregeling naar een passende school voor Anand stopgezet. Defence for Children International Nederland (DCI-NL) acht het in strijd met internationaal recht als het recht op passend onderwijs voor hoogbegaafde kinderen niet wordt nageleefd.

Tweeënhalf tot drie procent van de schoolgaande jeugd is hoogbegaafd. Dat komt neer op ongeveer één kind per groep op elke school. Hiervan kan een kleiner percentage niet functioneren binnen het reguliere onderwijs. Het is onduidelijk hoeveel kinderen er om deze reden (illegaal) thuis blijven, dit wordt verzwegen uit angst voor maatregelen van de leerplichtambtenaar. Voor hoogbegaafde kinderen die niet in het regulier onderwijs kunnen instromen bestaan geen voorzieningen. Een gedeelte van de hoogbegaafde kinderen kampt hierdoor met problemen, die zelfs tot psychiatrische problemen kunnen leiden. Ouders houden hun kinderen thuis en krijgen problemen met leerplichtambtenaren. Een ander probleem kan zijn dat vervoer naar een geschikte school niet wordt vergoed. Voor het middelbaar onderwijs is inmiddels wel beleid in gang gezet. Er komt een landelijk dekkend netwerk van instellingen die hoogbegaafde kinderen passend onderwijs kunnen bieden.

Momenteel kan Anand van Zelderen hier nog geen gebruik van maken. Voor hem is de Internationale School te Eerde tot op heden het meest geschikt gebleken. De Gemeente Emmen heeft echter de vervoersregeling voor Anand stopgezet. De financiële bijstand is noodzakelijk, omdat Anand anders niet naar school kan gaan en tegen zijn wil thuis moet zitten. Volgens de kinderrechtenorganisatie Defence for Children International Nederland heeft Anand recht op passend onderwijs op grond van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Uit dit verdrag volgt dat het onderwijs aangepast dient te zijn aan de leerbehoeften en gericht dient te zijn op de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van een kind. Als een kind voor het verkrijgen van passend onderwijs naar een andere plaats moet uitwijken, is het bieden van financiële bijstand door de staat met betrekking tot het vervoer op zijn plaats.

Voor meer informatie over dit bericht kunt u contact opnemen met Stan Meuwese of Simone Bommeljé (Defence for Children International Nederland): 020-4203771 / 0641509962

**STICHTING
DEFENCE FOR CHILDREN INTERNATIONAL
NEDERLAND**

wereldwijd actief voor rechten van kinderen

**Postbus 75297, 1070 AG Amsterdam
bezoekadres: Cruquiusweg 68-70
website: www.defenceforchildren.nl
e-mail: info@defenceforchildren.nl
tel.: 020.4203771, fax: 020.4203832
banknummer: 54.54.30.674**

Betreft: zaak Kevenaar/Gemeente Emmen
Dossiernummer: 2004.015-047-vovo

Amsterdam, 18 augustus 2005

**Standpunt van Defence for Children International Nederland,
in deze vertegenwoordigd door mr E.C. Weijzenfeld (juridisch stafmedewerker)**

1. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind: kinderen als rechtssubject

Het is inmiddels zestien jaar geleden dat de Verenigde Naties het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: IVRK) hebben aangenomen. Dit Verdrag is in 1995 voor Nederland in werking getreden. Artikel 4 IVRK roept de staten die partij zijn bij het Verdrag op om alle maatregelen te nemen om de rechten van kinderen te verwezenlijken. Eén van de manieren om aan deze verplichting te voldoen is ambtshalve toetsing in de rechtspraktijk.

Karakteristiek voor het IVRK is dat het kind gezien wordt als een actief subject van rechten. Eén van de belangrijkste bedoelingen van het IVRK is te benadrukken dat alle mensenrechten ook op kinderen van toepassing zijn. Het recht op participatie (artikel 12 IVRK) is één van de vier algemene beginselen van het verdrag. Deze algemene beginselen zijn van belang voor de toepassing van alle rechten opgenomen in het IVRK.

Het recht op participatie onderlijnt de status van kinderen als individuen met fundamentele mensenrechten, en met eigen meningen en gevoelens die er toe doen bij de uitoefening van die rechten. Het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind (hierna: het Comité) heeft dan ook alle benaderingen van de rechten van kinderen die gebaseerd zijn op liefdadigheid of paternalisme afgewezen.¹ Kinderen die in staat zijn om hun eigen mening te vormen hebben op grond van artikel 12 IVRK het recht hun mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die hem/haar betreffen. Het Verdrag benoemt tevens expliciet het recht gehoord te worden "in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft" (artikel 12 lid 2 IVRK). Aan de mening van het kind moet passend belang worden gehecht, in overeenkomst met zijn/haar leeftijd en rijpheid.

¹ *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, New York: Unicef 2002, p. 159; N. Cantwell, 'The Origins, Development and Significance of the Convention on the Rights of the Child', in: S. Detrick, *The United Nations Convention on the Rights of the Child: A Guide to the "Travaux Préparatoires"*, Dordrecht/Boston/London: Martinus Nijhoff Publishers 1992, p. 19-30.

2. Het belang van het kind voorop

De norm dat 'het belang van het kind' altijd voorop moet staan vloeit voort uit artikel 3 lid 1 IVRK, ook één van de vier algemene beginselen van het verdrag.

"Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging".

In de Nota van Toelichting bij de ratificatiewet van het IVRK, kamerstuk 22855 (R1451), no. 3, p. 15, wordt over de afweging van het belang van het kind tegen andere belangen gesteld:

"Het is evenwel met de bedoeling van het Verdrag in overeenstemming te achten dat, in geval van conflict van belangen, het belang van het kind als regel de doorslag behoort te geven".

Artikel 3 is van de rechten uit het verdrag het artikel dat tot nu toe het vaakst in gerechtelijke procedures aan de orde is gesteld.² Er zijn verscheidene rechtszaken bekend waarin artikel 3 lid 1 IVRK rechtstreeks is toegepast.³

Voor een ambtshalve toetsing aan artikel 3 IVRK dienen de belangen van kinderen eerst zorgvuldig te worden geïnventariseerd. Om aan de zelfstandige belangen van kinderen in procedures recht te doen, behoeft het begrip "het belang van het kind" een nadere invulling. Heiner en Bartels (FJR 3, 1989) hebben "de belangen van het kind" uitgewerkt door enkele criteria te formuleren. Ze noemen onder andere:

- adequate verzorging van het kind;
- een veilige fysieke omgeving;
- continuïteit en stabiliteit;
- respect voor het kind en interesse in zijn of haar leefwereld;
- het serieus nemen van de behoeften van een kind;
- geborgenheid, bij tenminste één volwassene;
- brede educatiemogelijkheden;
- mogelijkheid van omgang met familie en leeftijdgenoten;
- kennis van eigen afkomst.

Deze criteria kunnen dienst doen bij het inventariseren van de zelfstandige belangen van kinderen in procedures die hen aangaan.

3. Recht op ontwikkeling en onderwijs, verbod op discriminatie

In artikel 6 lid 2 IVRK, het derde algemene beginsel van het verdrag, is de volgende verplichting te vinden:

"De Staten, die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind."

Volgens het Comité dienen staten hun maatregelen om dit recht te implementeren te richten op het bereiken van de optimale ontwikkeling voor alle kinderen. Het Comité heeft uitgelegd dat de term 'ontwikkeling' ziet op alle terreinen van het IVRK:

*"The Committee expects States to interpret 'development' in its broadest sense as a holistic concept, embracing the child's physical, mental, spiritual, moral, psychological and social development."*⁴

Op grond van artikel 28 IVRK hebben kinderen recht op onderwijs. In artikel 28 lid 1 sub b) staat dat voortgezet onderwijs beschikbaar en toegankelijk moet zijn voor elk kind, en dat staten hiertoe gepaste maatregelen moeten nemen, "zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk".

² G.C.A.M. Ruitenbergh. *Het Internationaal Kinderrechtenverdrag in de Nederlandse rechtspraak*. VU-ACK-reeks. Amsterdam 2003: Uitgeverij SWP, p. 212.

³ Bijvoorbeeld Hoge Raad 29 oktober 2004, *LJN AQ7387*, Hof 's-Hertogenbosch 5 augustus 2004, *LJN AR2251*, Centrale Raad van Beroep 8 augustus 2005, *LJN AU0687*.

⁴ *General Comment* van 2003 (UN Document CRC/GC/2003/5, 27 november 2003, p. 4)

Artikel 29 IVRK stelt inhoudelijke normen aan dit onderwijs. Terwijl artikel 28 IVRK staten de verplichting oplegt onderwijssystemen op te zetten en beschikbaar te maken, onderschrijft artikel 29 IVRK het individuele recht op een specifieke kwaliteit van het onderwijs. In lid 1 van artikel 29 IVRK staat:

"De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;"

In samenhang met de norm 'het belang van het kind voorop' legt dit artikel de nadruk op kindgericht onderwijs. Het hoogste doel van onderwijs is de ontwikkeling van de persoonlijkheid, talenten en vaardigheden van het individuele kind. Hierbij wordt erkend dat elk kind unieke karakteristieken, interesses, vaardigheden en leerbehoeften heeft. Daarom moeten onderwijsmethoden op maat worden aangeboden, aangepast aan de verschillende behoeften van verschillende kinderen. Tevens gaat het bij het onderwijs niet om het puur absorberen van kennis, maar om de voorbereiding op een volledige en verantwoordelijke deelname aan een vrije maatschappij.⁵

Tenslotte is in artikel 2 IVRK het verbod op discriminatie opgenomen, het vierde algemene beginsel van het IVRK.

4. Anand van Zelderén

In de zaak van mevrouw A.M.L. Kevenaar heeft de Gemeente Emmen bij besluit van 26 juli 2005, kenmerk 05.29308, de vervoersregeling voor de twaalfjarige Anand van Zelderén stopgezet. Hiertegen is moeder in bezwaar gegaan en wordt via deze voorlopige voorziening schorsing gevraagd. Hierbij wil Defence for Children International Nederland (DCI-NL) zich bij dit verzoek aansluiten en aanvullende gronden aandragen, ontleend aan het IVRK.

- Anand heeft recht op passend onderwijs op grond van artikel 28 jo 29 lid 1 IVRK. Dit onderwijs dient aangepast te zijn aan zijn leerbehoeften en gericht te zijn op de zo volledig mogelijke ontplooiing van zijn persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens. Nu is uit eerdere rapporten en het onderzoek van dr. Peters al gebleken dat de hoogbegaafde Anand niet op een gewone school in de buurt kan functioneren.⁶ De Internationale School te Eerde is tot op heden het meest geschikt gebleken en onderzoek moet nog afgerond worden naar de specifieke behoeften van Anand op dit moment. Als een kind voor het verkrijgen van passend onderwijs naar een andere plaats moet uitwijken, dient de staat financiële bijstand te geven, vergelijk artikel 28 lid 1 sub b IVRK (financiële bijstand indien noodzakelijk). De financiële bijstand is in dit geval noodzakelijk, omdat Anand anders niet naar school kan gaan en tegen zijn wil thuis moet zitten;
- Belangen van de gemeente, de school of andere instanties mogen niet gaan boven het belang van Anand. Het belang van het kind vormt op grond van artikel 3 lid 1 IVRK de eerste overweging, in alle maatregelen die kinderen betreffen. In dit geval is het in het belang van Anand om naar school te gaan en passend onderwijs te ontvangen. Dit is essentieel voor zijn ontwikkeling;
- De moeilijkheden die de Gemeente en scholen hebben met het verzorgen van passend onderwijs heeft ernstige gevolgen voor Anands ontwikkeling. Rapporten van deskundigen⁷ wijzen op de bedreiging van Anands ontwikkeling en de noodzaak tot stabiliteit. Zijn recht op een zo ruim mogelijke fysieke, geestelijke, spirituele, morele, psychologische en sociale ontwikkeling (artikel 6 lid 2 IVRK) wordt hierdoor geschonden.

Gezien deze argumenten verzoek ik de rechtbank om conform de verplichtingen uit artikel 3 lid 1 IVRK het belang van Anand, 6, 28 lid 1 sub b en 29 lid 1 sub a IVRK, het bestreden besluit te schorsen en de verzoeken van mw. A.M.L. Kevenaar toe te wijzen.

⁵General Comment van 2001 (UN Document CRC/GC/2001/1, 17 april 2001 2001, p. 2-4)

⁶Zie o.a. de brief van Dr. W.A.M. Peters, Kinder- en Jeugdpsycholoog, 27 april 2005, kenmerk EMKE04; waarin de psychiatrische rapporten van de heer H.W.H. van Andel, Kinder- en jeugdpsychiater, van 22 februari 2003, kenmerk 167/03/CM en van 18 juni 2004, kenmerk HAL/tbn zijn verwerkt; alsmede het rapport van Drs. C.A. van Buuren, Kinder- en Jeugdpsycholoog, 27 oktober 2000; en Prof. Dr. P. Span, Gezondheidszorgpsycholoog, 26 november 2001.

⁷Idem noot 6.